

Professor Aarums Undersøgelse.

Som Bilag til Betænkningen fulgte bl. a. »En Utredning av Spørgsmålet om Andel i Bedrifternes Overskudd for Arbejdere og Funktionærer« af Professor Thv. Aarum (112 Sider), Fremstillinger af Kommissionens Sekretær Inge Debes om Udbyttedeling i Norge og i andre Lande, sidstnævnte med et teoretisk Resumé, (41 og 416 Sider) samt forskellige statistiske Oplysninger om Virksomhedernes Overskud og Beregninger om Lovforslagets Virkninger, som vil blive omtalt nedenfor.

Efter en Gennemgang af de forskellige Systemer for Udbyttedeling og Udbyttedelings Resultater undersøger Professor Aarum Udbyttedelingen set fra et økonomisk Synspunkt. Han kommer her til det Resultat, at det, der kan deles, er Driftsherregevinsten eller det rene Overskud. Da dette ikke findes i alle Bedrifter og til alle Tider, vil Udbyttedeling kun faa Betydning i nogle Tilfælde. Udbyttedeling vil derfor hverken paavirke Arbejdslønnen eller Prisen, men fremkalde en Forskel i Indtægt for samme Slags Arbejde, som kun kan udlignes ved, at Udbyttet anvendes kollektivt. Da de særlig store Fortjenester for enkelte Virksomheder ofte beror paa Monopol eller andre samfundsskadelige Forhold, og desuden er en af Statens bedste Skattekilder, skal man være forsigtig med ved at give Virksomhedens Arbejdere Andel i disse Indtægter at hæmme Beskatningen og Monopolregulering m. m.

Hvorvidt Udbyttedeling vil hæmme Kapitaldannelse eller ikke, beror paa Forholdene i de enkelte Tilfælde; hvor Udbyttedeling har en saadan Form, at den øger Virksomhedens Produktivitet, skabes der særlige Midler, hvoraf Udbyttet kan tages; men det er ingenlunde altid dette, der er Kilden til Arbejdernes Andel.

Efter foreliggende Erfaring synes der i mange Tilfælde at være andre og bedre Midler til at fremme Produktionen end Udbyttedeling. Professor Aarum udtaler, at de fleste Socialøkonomer er af den Mening, at det er bedre at lade Lønningerne i større eller mindre Grad bero paa Arbejdernes Effektivitet, altsaa det udførte Arbejde, end paa hele Bedriftsoverskuddet.

Mod Forslagene om tvungen Udbyttedeling anføres bl. a., at holder man Lovbestemmelsen i ganske almindelige Udtryk, vil Loven blive virkningsløs, idet man da kan nøjes med en hvilken som helst Skinordning. Og gives der paa den anden Side mere bestemte Regler, vil man faa uendelige Vanskeligheder. I de Virksomheder, hvor man længst har haft frivillig Udbyttedeling, er Ordningen ofte bleven forandret og forbedret, før man har naaet det, som passer bedst. Efter foreliggende Erfaringer synes de gode Resultater ogsaa at bero paa, at begge Parter er overbevist om Systemets Gavnlighed og i Fællesskab arbejde paa at forøge Produktionen.

Statistik angaaende Overskud, Dividender m. m.

Kommissionen har ladet Socialdepartementets statistiske Kontor foretage en Undersøgelse om Overskud, Dividender m. v. i forskellige Industrigræne (Betænkningens Bilag 5, jfr. selve Betænkningens Side 17). Undersøgelsen omfatter industrielle Virksomheder med 35—40 pCt. af Industriens Aktiekapital samt en Del Handels-, Skibsfarts-, Bank- og Forsikringsvirksomheder. Foruden Aktieselskaber er der medtaget en Del personlige Virksomheder. Oplysningerne omfatter alle Aarene 1912 til 1920. Foruden Dividende af Aktiekapitalen er udregnet Dividende (Overskud) af »egen Kapital«.

Til Dividende er medregnet Opskrivninger af Kapitalen. Tabene er i Reglen fradraget i det følgende Aars Overskud. Det er navnlig det sidste Aar, der gav Tab.

Gennemsnit for Dividende af egen Kapital for alle Virksomhederne var 1912: 4,4 pCt., 1913: 6,8 pCt., 1914: 6,5 pCt., 1915: 7,4 pCt., 1916: 10,7 pCt., 1917: 13,0 pCt., 1918: 11,2 pCt., 1919: 8,8 pCt., 1920: 7,4 pCt. og for alle Aarene 1912—20: 9,0 pCt.